

Geachte lezer,

Ondergetekende richt zich tot u namens de Initiatiefgroep Nationaal Monument Geweld Jeugdzorg. Een jaar geleden hebben we, als reactie op de uitkomsten van het rapport van de commissie de Winter, het initiatief genomen een blijvend monument op te richten als erkenning van het geweld in de pleeg- en jeugdzorg, zoals verwoord door de commissie in haar eerste aanbeveling. Een Monument als herdenking aan degenen die in en vanuit de instellingen suïcide hebben gepleegd en als eerbetoon aan degenen die het wel zijn gelukt om met geweldservaringen door te leven. Het Monument heeft meerdere betekenissen, is tevens een ontmoetingsplek en roept op om huidig geweld te stoppen en toekomstig geweld te voorkomen. Vanuit deze oproep dragen we bij aan deze consultatie mogelijkheid.

Als inleiding op onze reactie foto's van twee documenten uit een ver verleden.

In september 1979 publiceert De Belangenvereniging Minderjarigen (BM) een zwartboek Rijksinrichtingen, nu Justitiële Jeugdinstellingen genoemd. In het zwartboek wordt o.a. geschreven over het vele en willekeurige gebruik van isoleercellen in die instellingen. Zelfs voor het ophangen van een BM affiche kon je in die tijd in de isoleercel belanden.

In het zwartboek wordt de publicatie aangekondigd van het uitgebreid onderzoek naar isolaties in kindertehuizen door het project Waer Gebeurt.

In januari 1980 publiceert Waer Gebeurt het onthullende onderzoeksrapport "Je voelt je als een beest, isolaties van minderjarigen in Nederlandse tehuizen". In het rapport wordt met het gebruik van isoleercellen bedoeld "het opsluiten van minderjarigen in een speciaal daarvoor bestemde ruimte, met de deur op slot", dus ook het gebruik van separatieruimtes, time-outs, van alle ruimtes waarin jongeren in gesloten afzondering worden geplaatst.

Beide documenten luiden de noodklok over de inzet van gedwongen, gesloten afzondering in de toenmalige kinderbescherming.

In de context van de uitkomsten van de commissie de Winter werd toen de noodklok geluid over de inzet van afzondering als geweldsmaatregel.

Veertig jaar later, in juni 2020, publiceert de Academische Werkplaats haar onderzoeksrapport etappe 2 "Ik laat je niet alleen". Het is een onderzoek, in opdracht van Jeugdzorg Nederland, naar het verminderen van gedwongen afzonderen in JeugdzorgPlus instellingen.

Er is onderzoek gedaan naar registraties van afzonderingen door 16 JeugdzorgPlus instellingen in de periode oktober 2019 tot en met maart 2020.

Op bladzijde 12 vinden we de volgende informatie:

“Het maandelijks gemiddelde aantal geplande gedwongen afzonderingen was 61.701. Per dag werden jongeren gemiddeld 2,7 keer gepland gedwongen afgezonderd”.

“In totaal zijn er 4.575 ongeplande gedwongen afzonderingen geregistreerd”.

Iets later wordt in de tekst het vermoeden uitgesproken dat er sprake zou kunnen zijn van onderrapportage.

Onze reactie:

1. Wij zijn van mening dat deze wet de jongeren in de gesloten jeugdhulp blijft bedreigen in datgene waar zij in eerste aanleg recht op hebben: een veilige woonomgeving, stabiele vertrouwensrelaties, zelfbeschikking en individuele aandacht. Wij zijn van mening dat de gesloten jeugdhulp hen deze rechten onthoudt.
2. Voor ons schept deze wet de juridische kaders om kinderrechten te blijven schenden en beperken, om inbreuk te blijven maken op de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht van jongeren en om geweldsmaatregelen op hen te blijven toepassen. Deze wet legitimeert de toepassing daarvan in ook, wat in de tekst van de wet ‘kleinschalige voorzieningen’ worden genoemd.
3. Wij zijn van mening dat deze wet de grootste oorzaak van de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen, namelijk de kenmerken van de gesloten, residentiële hulpverlening, niet incorporeert, ondanks het feit dat op pagina 5 van de Memorie van Toelichting deze kenmerken wel worden gesignaleerd:

“Daarnaast is er een groeiend inzicht dat een langdurig verblijf in een (gesloten) residentiële jeugdinstantie niet goed is voor jeugdigen. De opstellers van het actieplan ‘De best passende zorg voor kwetsbare jongeren’ noemen hiervoor als oorzaken: jongeren zitten met te veel andere kwetsbare jeugdigen in de groep, meer beperking van hun autonomie dan noodzakelijk is, ontbreken van passende behandeling en een te repressief leefklimaat op sommige groepen. Dat komt ook naar voren in de proefschriften van Maria de Jong-de Kruijff en Sophie de Valk. Uit het onderzoek van Maria de Jong-Kruijff blijkt dat het effect van het verblijven in een gesloten jeugdinstantie nooit onderschat mag worden, niet in de laatste plaats vanwege de afbreukrisico’s (onbedoelde, en soms schadelijke bijeffecten) die in vrijheidsbeneming liggen besloten. Sophie de Valk licht in haar proefschrift toe hoe repressie in de gesloten jeugdhulp de effectiviteit van de behandeling bedreigt en toont zij aan dat repressie minder voorkomt in gezinsgerichte en kleinschalige voorzieningen. Deze proefschriften bevestigen een van de uitgangspunten van het in 2018 verschenen programma Zorg voor de Jeugd: langdurig verblijf in een grote (gesloten) jeugdinstantie voor geen enkel kind goed is”.

4. Wij zijn van mening dat vanwege de tekortkoming genoemd in punt 3 deze wet als zodanig zou moeten worden afgewezen.
5. Wij zijn tevens van mening dat deze wet (los van de vele, terechte inhoudelijke bezwaren genoemd in een aantal andere reacties) geen doorgang mag vinden zolang de overheid niet expliciet heeft vastgesteld dat aan de kenmerken van de gesloten residentiële jeugdhulp het schenden van kinderrechten, het plaatsvinden van geweldsincidenten, van verwaarlozing, van traumatisering en het ondergaan van onveiligheid inherent is en/of dat de risico’s dat binnen de gesloten residentiële jeugdhulp kinderrechten worden geschonden, geweldsincidenten plaatsvinden, verwaarlozing plaatsvindt, (verdere) traumatisering plaatsvindt en onveiligheid ervaren wordt, onaanvaardbaar groot zijn.

6. Wij zijn van mening dat het schenden van kinderrechten, het geweld, de verwaarlozing, de traumatisering, de onveiligheid in residentiele voorzieningen lang genoeg heeft geduurd, zoals ook het ontbreken in die voorzieningen van een veilige woonomgeving, van mogelijkheden om stabiele vertrouwensrelaties, zelfbeschikking en voldoende individuele aandacht te realiseren.

Het ontbreken ervan in de (gesloten) residentiele jeugdhulp heeft lang genoeg kinderen en jongeren voor de rest van hun leven getraumatiseerd.

Vanwege de documenten van veertig jaar geleden en de recente uitkomsten van het onderzoek van de commissie de Winter, moet dat eindelijk een keer afgelopen zijn. Genoeg is genoeg!

Tot slot

7. Wij zijn van mening dat de noodzakelijke, aan bovenstaande aangepaste inhoud van de wet, alleen dan voldoende politieke steun zou mogen krijgen, als de overheid heeft vastgesteld dat in 2023 de transitie van residentiele voorzieningen naar kleinschalige voorzieningen van maximaal 4 kinderen/jongeren afgerond is en dat in 2023 de residentiele hulpverlening de deuren definitief sluit.

Zijnde onze reactie om huidig geweld te stoppen en toekomstig geweld te voorkomen, geschreven vanuit het hart van het Monument, namens de Initiatiefgroep Nationaal Monument Geweld Jeugdzorg, met vriendelijke groet,

Huig de Groot